

Prověřování vlastního obrazu jednotlivých žáků (Hrabal, s.133)

Celkový obraz o určité charakteristice žáka lze získat z reprezentativního vzorku jeho chování, při sebepopisu a při popisu učitelem. Z výsledku pak může učitel získat cennou informaci, jaký je jeho vlastní, v mnoha případech ne zcela uvědomovaný obraz žáka, a jak se liší od sebeobrazu žáka.

Ukažme si možnosti využití dotazníku k autodiagnostice učitelova obrazu žáka na oblasti motivace.

Učitel může využít:

- a) ke zjišťování své představy o motivační struktuře žáka již uvedený **preferenční dotazník**. Vyplní ho (o jednotlivých žácích) a vyhodnotí si ho;
- b) v oblasti výkonové motivace výzkumně prověřený dotazník. Vyplní ho o určitých žácích nebo o všech žácích.

Dotazník výkonové motivace žáka pro učitele

1. Abych byl vynikajícím žákem, o to stojím:
  - a) moc
  - b) dost
  - c) středně
  - d) moc ne
  - e) vůbec ne
2. Dobré známky pro mě mají:
  - a) velmi vysokou hodnotu
  - b) vysokou hodnotu
  - c) někdy mají, někdy nemají vysokou hodnotu
  - d) nemají vysokou hodnotu
  - e) mají velmi malou hodnotu
3. Při učení se mi daří soustředit:
  - a) téměř vždy
  - b) často
  - c) někdy
  - d) většinou ne
  - e) téměř nikdy
4. Při učení jsem:
  - a) hodně pečlivý
  - b) dost pečlivý
  - c) středně pečlivý
  - d) málo pečlivý
  - e) vůbec nejsem pečlivý
5. Ve škole se hlásím:
  - a) vždycky, když je to možné
  - b) často
  - c) někdy
  - d) málokdy
  - e) téměř nikdy
6. Kdybych si mohl vybrat, chtěl bych být známkováný:
  - a) ve všech předmětech
  - b) ve většině předmětů
  - c) jenom v některých předmětech

- d) jenom v jednom nebo ve dvou předmětech
  - e) v žádném předmětu
7. Mám-li před vysvědčením nerozhodnou známku, přihlásím se, abych byl vyzkoušen:
- a) téměř vždycky
  - b) většinou
  - c) někdy
  - d) málokdy
  - e) téměř nikdy
8. Když mám být zkušný, mám strach:
- a) téměř vždycky
  - b) dost často
  - c) někdy
  - d) málokdy
  - e) téměř nikdy
9. Mám-li být upřímný, tedy se školy:
- a) hodně bojím
  - b) dost bojím
  - c) trochu bojím
  - d) moc nebojím
  - e) vůbec nebojím
10. Když máme psát nějakou písemnou práci:
- a) mám téměř vždycky chuť nejt do školy
  - b) mám často chuť nejt do školy
  - c) mám někdy chuť nejt do školy
  - d) moc mi to nevadí
  - e) vůbec mi to nevadí
11. Když jsem zkušný a moc neumím:
- a) mám vždycky pocit, že bych se nejraději sebral a odešel
  - b) mám často pocit, že bych se nejraději sebral a odešel
  - c) mám někdy takový pocit
  - d) nemívám většinou takový pocit
  - e) nemívám takový pocit
12. Když jdu ráno do školy, mívám strach, jak to zase dopadne:
- a) téměř vždycky
  - b) často
  - c) někdy
  - d) málokdy
  - e) téměř nikdy
13. Špatných známek se obávám:
- a) hodně
  - b) dost
  - c) někdy ano, někdy ne
  - d) málo
  - e) vůbec
14. Když ve škole píšeme písemnou práci, počítám raději s tím, že dostanu horší známku:
- a) téměř vždycky
  - b) často
  - c) někdy
  - d) málokdy
  - e) téměř nikdy

Vyhodnocení výsledků dotazníku je relativně snadné. Všechny otázky mají toto hodnocení:

- a = 5 bodů
- b = 4 body
- c = 3 body
- d = 2 body
- e = 1 bod

Dotazník měří intenzitu:

- a) potřeby úspěšného výkonu – položky č. 1 – 7 (*Pú*)
- b) potřeby vyhnoutí se neúspěchu – položky č. 8 – 14 (*Pvn*).

V obou částech můžeme získat 5 – 35 bodů.

Jestliže si učitel vyplní o některých žácích tento dotazník, získá dva skóre *Pú* a *Pvn*. V dalším kroku nechá dotazník vyplnit žák a vypočítá stejným způsobem skóre pro něj.

Srovnání výsledků je možné dvojím způsobem:

- a) Vypočítáme rozdíl *Pú* – *Pvn* u učitele a žáka a orientaci u žáka a výkonovou orientaci v sebepercepci žáka. Je-li výsledek kladný, jedná se o převažující potřebu úspěšného výkonu, je-li záporný, převažuje obava z neúspěchu. Rozpor v orientaci vnímané učitelem a žákem je závažným údajem (viz. dále bod 4.).
- b) Srovnáme úroveň jednotlivých skóre u žáka a u učitele; umožní nám to odhalit místo rozporu v učitelově obrazu a žakově sebeobrazu. (detailnější analýzu výkonové motivace a možností jejího ovlivňování viz. Hrabal, Man, Pavelková, 1984).

Abyste měl učitel také objektivní kritérium srovnání výsledků žákova dotazníku, uvádíme tabulku výsledků získanou na vzorku 80 žáků šestých ročníků ZŠ.

Tabulka udává rozložení žáků podle kvartilů, tj. do čtyř skupin výkonů po 25 procentech. Znamená to, že dosáhl-li žák skóre 20, patří v oblasti výkonové motivace mezi 25% nejméně motivovaných apod.

Mimo to si učitel může udělat vlastní percentilové normy pro vlastní třídu a své hodnocení třídy.

Kvartily rozložení skóre *Pú* a *Pvn*

kvartily	<i>Pú</i> (body)	<i>Pvn</i> (body)
1. (0 - 25 %)	do 21	do 16
2. (26 – 50%)	22 – 24	17 – 20
3. (51 – 75%)	25 – 27	21 – 24
4. (76 – 100%)	28 a výše	25 a výše